

مراجع، رابطان مردم و دولت

آیت‌الله موسوی تبریزی: وقتی مسئولان از توصیه و نقد مراجع تشکر کنند، انتظار می‌رود به آنها عمل هم کنند

صباح‌شعر دوست / حسن روحانی از ابتدای استقرارش در پاستور تاکنون سه بار به قم سفر کرده است. یعنی دست کم اوسالی یکبار به دیدار علما و بزرگان قم رفته و از اقدامات صورت گرفته در دولت و برنامه‌هایش به علمای قم خبر و گزارش داده است. علاوه بر این، مسئولان دولتی، اعضای کابینه و وزرایش هم رفت و آمدهایی به قم دارند و تاکنون خبری نرسیده که علمای قم حاضر به دیدار آنها نشده‌اند. آیت‌الله موسوی تبریزی دبیر کل مجمع محققین و مدرّسین حوزه علمیه قم رابطه دولت یازدهم با مراجع و علما را خوب توصیف می‌کند و به «ایران» می‌گوید این کیفیت از ارتباط حسنه حتی در دوره اصلاحات هم تجربه نشده است.

گرفته باشد. مراجع هم دولت اعتدال را به عنوان اعتدال کامل و واقعی قبول دارند. مسیر دولت در این جهت هم قابل دفاع بوده و تلاش کرده حقوق مردم را به دور افراط و تفریط تأمین و رعایت کند. باین حال اعتدال به معنای آن نیست که از کنار برخی توطئه‌ها و کارشکنی‌ها گذشت. ضمن مواجهه منطقی با این قبیل رفتارها، باید همت کرد و همه حتی مخالفان و تندروها را به مسیر اعتدال آورد.

صدای برخی تندروهای هاپیش از این در قم بلند بود چنانکه شاهد بودیم مراسم رئیس مجلس در ۲۲ بهمن چند سال پیش را به هم زدند. الان وضعیت قم را به لحاظ اعتقاد به اعتدال چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به هر حال برخی افراد عمل خود را با تندروی تعریف کرده‌اند و در مقابل برخی هم مسیر عقلانیت را در پیش می‌گیرند. حوادث سال‌های گذشته و رأی مردم در چند انتخابات گذشته نشان از آن دارد که مردم و اکثریت جامعه قم هم تندروها را قبول ندارند. بر همین اساس تندروهای قم

ارزیابی شما از نوع رابطه‌ای که بین دولت و علما برقرار شده چیست؟

بدون اغراق بگویم که بعد از دولت آقای هاشمی هیچ دولتی تا الان به اندازه دولت آقای روحانی، از سوی مراجع و روحانیون مورد احترام قرار نگرفته است. هر زمان که وزیران یا معاونان ایشان فرصتی از مراجع برای دیدار، گفت‌وگو یا مشورت خواسته‌اند، مراجع با روی باز پذیرفته‌اند و به آنها وقت ملاقات داده‌اند. البته مراجع همه را اعم از مردم و مسئولان با روی باز می‌پذیرند. به نظر من مراجع یکی از رابطان و واسطه‌های خوب بین مردم و دولت هستند چه در این دیدارها مراجع و علمای بزرگ دغدغه‌ها و خواسته‌های مردمی را با دولتمردان در میان می‌گذارند و دولتمردان هم گزارش عملکردها و برنامه‌های خود را به علما منتقل می‌کنند. با این حال این رابطه همیشه مطلوب نبوده است چنانکه مردم از کیفیت رابطه حوزه‌های علمیه و مراجع عظام با دولت دهم بی‌اطلاع نیستند. خوشبختانه آن وضعیت الان حاکم نیست.

گفتید بعد از دولت هاشمی بهترین روابط در شرایط فعلی بین مسئولان و مراجع حاکم است. یعنی فکر می‌کنید این رابطه از دوره اصلاحات هم چشم‌گیرتر است؟

بله. چون در زمان اصلاحات، سم پاشی‌های زیادی علیه آن دولت شد. حتی بین مراجع شبهه‌های ایجاد شده بود. این سم پاشی‌ها فقط از سوی مخالفان فکری رئیس دولت اصلاحات نبود، بلکه برخی به ظاهر دوستان در دولت اصلاحات، به جای طرح بحث اصلاحات سیاسی سریع‌ا اشکالات دینی و برخی حساسیت‌های مراجع را مطرح کردند و شبهه‌های ایجاد شد. البته این شبهات پیرامون شخص رئیس دولت نبود بلکه بیشتر مربوط به کسانی بود که از ایشان حمایت می‌کردند. اما در دولت آقای روحانی این مسأله پیش نیامد.

به نظر شما دولتمردان فعلی به نقطه نظرات و خواسته‌های مراجع جامه عمل پوشانده‌اند؟

آن مقدار که من اطلاع دارم برخی وزرا صداقت به خرج می‌دهند و شرایط را درست تشریح می‌کنند و مباحثی هم که به آنها انتقال داده می‌شود، با صداقت پیگیری می‌کنند. روحانیت هم همیشه امانت‌دار مردم بوده و بعید به نظر می‌رسد که آنچه مدنظر مردم و جامعه است، به مسئولان دولتی انتقال ندهد. اما مسأله این است که ما انتظار داریم تحمل مسئولان هم در شنیدن این مباحث و برخی نقدها بالا باشد.

نکته این است که وقتی مسئولان دولتی در این دیدارها حضور می‌یابند از روحانیون برای ارائه نظرات و حتی نقدهایشان تشکر می‌کنند. اما انتظار می‌رود که در عمل هم اقداماتی انجام دهند. البته علما هم به این مسأله واقف هستند که شاید دولت به دلیل حساب و کتاب‌هایی که دارد به تمام موارد مطرح از سوی آنها نتواند عمل کند. یا مثلاً در برخی موارد نظرات روحانیت با مسئولان متفاوت است اما چاره‌ای هم برایش نیست. مثلاً درباره قانون بانک‌ها برخی علما و مراجع معتقدند که برخی کارهای بانکی حرام است اما دولت هم تابع مجلس است. مجلس درباره قوانین بانکی مصوباتی دارد که دولت باید به آن عمل کند حتی اگر مراجع و علما مخالفتی با آن داشته باشند. وقتی قانون درباره برخی امور بانکی مصوب می‌شود، دولت عمل می‌کند و اینجاست که آرا متفاوت است.

باتوجه به اینکه دولت روحانی، به نام دولت اعتدال نامگذاری شده، نگاه روحانیت به اعتدال چیست؟

مسأله اعتدال مسأله اسلام و قرآن است. اینکه آقای روحانی اسم دولت‌ش را اعتدال گذاشته در درجه اول باید دقت کنیم که اعتدال شعار اسلامی و از اسلام ریشه گرفته است. این خوب است و ان‌شاء‌الله که همین مسیر اعتدال هم پیش

مراجع شده و نه طولانی مدت بود. در کنار دوحوزه فرهنگ و ورزش، فضای مجازی حوزه دیگری بود که بیم آن می‌رفت به زمینه‌ای برای انتقادهای شدید مراجع تبدیل شود. اما سفر مکرر اعضای دولت به بیوت مراجع، بویژه توضیحات حضوری وزیر ارتباطات، سبب شد که در نهایت انتقادهای مراجع به جای تمرکز بر عملکرد دولت نسبت به مدیریت فضای مجازی، متوجه محتوای این فضا شود. ارائه توضیحات از سوی مسئولان و دولتمردان به مراجع سبب شد که وجه توصیه‌ای و ایجابی این انتقادات، پررنگ‌تر از وجه سلبی آن باشد. این در حالی بود که در سال نخست فعالیت دولت یازدهم، تخریب‌گران کمر همت بسته بودند تا فضای مجازی را به نقطه افتراق دولت و قم تبدیل کنند.

تفاوت رویکرد شهرستان‌ها با قم

حمایت مراجع و علما و فضایی حوزه علمیه قم از دولت، تردید پذیر نیست، هرچند این حمایت به این معنی نیست که هیچ انتقادی از دولت از سوی بزرگان دین مطرح نمی‌شود. اما در مقابل چنین رویکردی که قم در برابر دولت در پیش گرفته است، شخصیت‌های روحانی بسیاری از شهرها و مراکز استان‌های کشور، مسیر دیگری را در پیش گرفته‌اند. به عبارت دیگر، هرچند روحانیت شهرهای کشور از دولت حمایت می‌کند، اما انتقاد بخش بیشتری از سخنان خود را به خود اختصاص می‌دهد. بیشتر این انتقادات، در حوزه فرهنگ، بویژه کنسرت‌های موسیقی متوجه دولت شده است که آیت‌الله علم الهدی، امام جمعه مشهد، اصلی‌ترین چهره این مخالفت به شمار می‌رود. او حتی توانست مانع برگزاری کنسرت موسیقی در مشهد مقدس شود، امری که برخی از آن به عقب نشینی وزارت ارشاد درباره این چهره روحانی تعبیر کردند. انتقاد از برگزاری کنسرت به سایر شهرستان‌ها نیز سرایت کرد و ائمه جمعه برخی دیگر از شهرها نیز همچون علم الهدی، خواستار ممنوعیت برگزاری کنسرت در

دیدار روحانی با آیت‌الله‌خواری آملی

عکس: ابوالفضل حسینی/ایران

هم تعدیل شده‌اند. برخی‌ها نه تنها دیگر تندروی نمی‌کنند و برگشته‌اند بلکه در مذمت افراط هم سخن می‌گویند. این اقدام خوبی است و نشان می‌دهد که فضا برای تقویت عقلانیت وجود دارد. در این میان البته برخی هم همچنان در مسیر سابق حرکت می‌کنند گویی ناانسان در تندروی و حاشیه‌سازی و حذف دیگران است. ان‌شاء‌الله که خدا به آنها هم کمک کند تا به مسیر درست بازگردند.

همین طیف تندرو و هجمه‌های زیادی را به عملکرد دولت یازدهم وارد می‌کنند. به نظر شما عملکرد دولت به گونه‌ای هست که این همه تخریب به نام نقد را توجیه کند؟

ما معمولاً در کارهای مدیریتی مشکلاتی داریم. در این دولت هم مشکلاتی در حوزه‌های اقتصادی وجود دارد. گذشته از این برخی هم تلاش دارند با سنگ اندازی در مسیر دولت یا با مشکل تراشی برخی ضعف‌ها را بزرگ جلوه دهند. بعضی از این افراد مطمئناً نه از سر دلسوزی و به خاطر مردم که به خاطر اهداف سیاسی خود دولت را تخریب می‌کنند. من اگر بخوایم به عملکرد دولت نهم هم از ۲۰ نمره ۱۶ می‌دهم. این ۴ نمره‌ای که کم می‌شود به خاطر ضعف برخی دولتی‌ها و وجود بعضی ناهماهنگی‌هاست. ما بسیاری از کارشناسان و خبرگان می‌دانند که معدل عملکرد دولت یازدهم قابل دفاع و بالاتر از حد متوسط است چون هم مشکلات و واقعیات را می‌دانند و هم اقدامات مفید دولت را. اما عموم مردم شاید به خیلی از مضیقه‌های دولت و دستاوردهای آن آگاه نباشند. شاید بهتر باشد اطلاع‌رسانی بهتری در این خصوص انجام شود بخصوص در حوزه معیشت و اقتصادی.